

ВСЕСВІТНЯ СПАДЩИНА ЮНЕСКО В УКРАЇНІ ЯК ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

Всесвітня спадщина ЮНЕСКО є одним із потужних здобутків світової цивілізації, а значення Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (ЮНЕСКО, 1972 р.) важко переоцінити. Кожний об'єкт, що охороняється, є неповторним і унікальним, який може стати дієвим чинником розвитку туризму.

Україна ратифікувала Конвенцію у 1988 році. На сьогодні в Україні до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО належить сім об'єктів, що становить 0,7% від загальної кількості об'єктів Всесвітньої спадщини (1121 об'єкт у 167 країнах-учасниках на 01.11.19 р.). Розглянемо табл.1.

Таблиця 1

Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні

№ зп	Назва	Місце-знаходження	Рік внесення	Критерії
1.	Ансамбль Софійського собору та монастирський комплекс Києво-Печерської лаври	Київ	1990	Культурні – (i), (ii), (iii), (iv)
2.	Ансамбль історичного центру Львова	Львів	1998	Культурні – (ii), (v)
3.	Пункт геодезичної Дуги Струве	Хмельницька та Одеська області	2005	Культурні – (ii), (iv), (vi)
4.	Букові праліси Карпат	Карпати	2007	Природні – (ix)
5.	Резиденція митрополитів Буковини і Далмації	Чернівці	2011	Культурні – (ii), (iii), (iv)
6.	Херсонес Таврійський	Херсонес	2013	Культурні – (ii), (v)
7.	Дерев'яні церкви Карпатського регіону України	Карпати	2013	Культурні – (iii), (iv)

Джерело: складено на підставі [1]

Слід відзначити, що шість, із семи об'єктів, належать до культурної спадщини, а один – до природної. Окрім цього, один об'єкт, а саме – ансамбль Софійського собору та монастирський комплекс Києво-Печерської лаври внесений до Списку за критерієм «i» – «універсальна цінність». Об'єкт «Букові праліси Карпат» є транскордонним, окрім України, охоплює 12 країн Європи, а

об'єкт «Дерев'яні церкви Карпатського регіону» охоплює спадщину України та Польщі.

Кожен із об'єктів може активно залучатись до туристичної індустрії та стати складовою туристичного продукту. Найбільш популярними об'єктами у туризмі є монастирський комплекс Києво-Печерської Лаври, яким опікується Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, ансамбль Софійського собору, що входить до складу Національного заповідника «Софія Київська», та ансамбль історичного центру Львова, управління та збереження якого здійснюється на основі стратегічного плану розвитку міста. Причинами такої активності є, насамперед, статус Києва та Львова, як туристичних центрів і те, що об'єкти є сформованими туристичними дестинаціями.

Також популярним туристичним об'єктом є Резиденція митрополитів Буковини і Далмації, у приміщенні якого розташований Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Об'єкт одночасно виконує навчальну і наукову функції, що обмежує використання у туристичній діяльності. Управління ним здійснюється Центром управління об'єктом ЮНЕСКО при університеті. Екскурсійне обслуговування здійснюється згідно з графіком роботи екскурсиводів історико-музейного комплексу університету [2].

У процесі дослідження було проаналізовано ринок туристичних послуг України щодо надання туристичних пропозицій, пов'язаних з ознайомленням з об'єктами ЮНЕСКО. Найбільшою популярністю користуються оглядові екскурсії на території Софії Київської, Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича, які забезпечуються екскурсійними підрозділами самих об'єктів. Є пропозиції щодо відвідування інших об'єктів: історичного центру Львова – «Легенди старого Львова» («Чудо–Тур»), «Екскурсія по Старому Львову» («Христофор–Колумб»); екскурсійні маршрути «Праліси Карпат» («Добре поїхали», «I Go to World»), «Дерев'яні церкви України зі спадщини ЮНЕСКО» («Унікальна Україна») та ін.

Використання об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з туристичною метою багато в чому залежить від умов її збереження. Серед проблем збереження об'єктів ЮНЕСКО в Україні виділимо основні: 1) недостатнє фінансування; 2) незаконна забудова буферної зони; 3) недостатня взаємодія державних органів з місцевими громадами; 4) недостатнє використання спадщини з туристичною метою усіх об'єктів та ін.

Варто зазначити, що не так давно існувала загроза виключення Софійського собору та Києво-Печерської Лаври зі списку об'єктів Всесвітньої спадщини через забудову буферної зони. Проте у липні 2016 року ЮНЕСКО було прийнято кілька рішень, які залишили об'єкти у списку [3].

Виділимо шляхи оптимізації використання Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО України у туризмі: 1) розробка стратегічного плану використання спадщини ЮНЕСКО у туризмі на рівні органів державної влади та місцевого самоврядування; 2) створення інформаційних туристичних центрів при об'єктах ЮНЕСКО; 3) удосконалення екскурсійних програм, розробка різноманітних заходів, нових програм з елементами інновацій; 4) популяризація

спадщини ЮНЕСКО шляхом проведення наукових та просвітницьких заходів, задіяння волонтерів; 5) підготовка кадрів для управління спадщиною у туризмі.

Надзвичайно важливим для популяризації спадщини ЮНЕСКО та розвитку туризму є проведення наукових заходів міжнародного рівня.

Восени 2018 року у Києві відбувся Міжнародний семінар керівників об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Жива релігійна спадщина всесвітнього значення – спільне управління та стале використання», організатором якого виступив Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник за сприяння Міністерства культури України., Центру всесвітньої спадщини. На заході обговорювались питання захисту об'єктів релігійного призначення, їх управління та сталого використання [4]. До семінару, у якості волонтерів, були залучені студенти спеціальності «Туризм» Університету «КРОК», які отримали безцінний досвід як майбутні фахівці з туризму.

Отже, Всесвітня спадщина ЮНЕСКО є потужним стратегічним ресурсом для розвитку туризму, створення унікального туристичного продукту.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://whc.unesco.org/>
2. Порядок відвідування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (колишня резиденція Митрополитів Буковини і Далмації). URL: <http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/zaginf/06%20hist-kult/01%20porijadok>
3. ЮНЕСКО зберегла Софію Київську та Києво-Печерську лавру у списку об'єктів Всесвітньої спадщини. URL: https://ipress.ua/news/yunesko_zberegla_sofiyyu_kyivsku_ta_lavru_u_spysku_vsesvitnoi_spadshchy_ny_173514.html
4. Урочисте відкриття міжнародного семінару/мережевої зустрічі керівників об'єктів всесвітньої спадщини «Жива релігійна спадщина всесвітнього значення: спільне управління та стале використання» URL: <https://kplavra.kyiv.ua/ua/31-October-International-Seminar-Meeting-Leaders-Objects-World-Heritage-ukr>.